

ความสำเร็จของเครือข่ายความร่วมมือในการทำงาน
ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ บ้านแม่ตุงติง
ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่

The Success of Collaborative Network of Natural Resource
Conservation of Ban Mae Tung Ting Village, Mae Sap Sub-district,
Samoeng District, Chiang Mai Province

น้ำทิพย์ กาศริวิชัย

Namthip Kasriwichai

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Master of Public Administration Program, Chiang Mai University

E-mail: Namthip_ka@cmu.ac.th

This article is presented in the 18th National Conference on Public Administration of
Public Administration Association of Thailand at Kasetsart University, March 1, 2024

Received: February 9, 2024; Revised: March 28, 2023; Accepted: May 21, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความสำเร็จของการดำเนินงานของเครือข่ายด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของบ้านแม่ตุงติง และ 2) เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานของเครือข่ายด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของบ้านแม่ตุงติงและแนวทางการแก้ไขปัญหา งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน ผลการศึกษาพบว่า 1) การดำเนินงานของเครือข่ายด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของบ้านแม่ตุงติง มีคุณลักษณะร่วมกัน ได้แก่ การรับรู้มุมมองที่เหมือนกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การมีความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในเครือข่าย การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน การเกื้อหนุนพึ่งพากัน และการมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยน 2) ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข ประกอบด้วย (1) ควรมีการประสานงานความร่วมมือในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในระดับกลุ่มย่อย (2) ความรู้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของประชาชนยังไม่เพียงพอ ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายให้กับราษฎร และ 3) หน่วยงานบางหน่วยงานไม่ได้เข้ามามีบทบาทอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับราษฎรบางส่วนไม่มีเวลาในการทำกิจกรรมของเครือข่าย หน่วยงานในพื้นที่ควรสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานราชการที่เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา และมีการกำกับดูแลติดตามการดำเนินงานให้มีความต่อเนื่อง

คำสำคัญ: ความสำเร็จของเครือข่าย; เครือข่าย; อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ; บ้านแม่ตุงติง

Abstract

The objectives of this research are 1) to study the success of the operation of the natural resource conservation network of Ban Mae Tung Ting and 2) to study the problems and obstacles of the operation of the natural resource conservation network of the house Mae Tung Ting and guidelines for solving problems. This research uses qualitative interviews to collect information from government, private, and public agencies. The results of the study found that 1) in the operation of the network for natural resource conservation in Ban Mae Tung Ting, various sectors participating in the network have common characteristics, including the perception of the same perspective and having a shared vision. Having common interests or the Participation of all members in the network strengthens mutual support and interaction in exchange. 2) Problems obstacles and solutions to the problem include (1) there should be coordination and cooperation in the conservation of natural resources at the subgroup level. (2) The knowledge of laws regarding natural resource conservation among the people in the area is still insufficient. Therefore, knowledge of the law should be promoted to the people in the area. Including stakeholders, and 3) Some agencies do not play a continuous role. In addition, some citizens do not have time to engage in network activities. Due to increased interest in agriculture, local agencies should promote and create cooperation with government agencies that are involved in solving problems, and there should be supervision and monitoring of successful network operations to ensure continuity.

Keywords: Success; Network; Conserve natural resources; Ban Mae Tung Ting

บทนำ

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องเข้ามามีส่วนร่วมและต้องเข้าใจที่จะช่วยเหลือ ร่วมมือ และประสานงานในส่วนที่ตัวเองเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นในระดับชุมชน ท้องถิ่น จนถึงระดับชาติ รัฐบาลซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบายหรือเป้าหมายหลักในการแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นปัญหาระดับชาติและทวีความรุนแรงขึ้นทุกวัน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งหวังเพื่ออนุรักษ์ ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติที่กำลังเสื่อมโทรมจากการบุกรุกธรรมชาติของมนุษย์ ด้วยกระบวนการบริหารจัดการตามแผนงานและบังคับใช้กฎหมาย และที่สำคัญจะต้องให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมบริหารจัดการ สร้างเครือข่ายในชุมชนให้ตระหนักถึงความสำคัญของของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

บ้านแม่ตุงตึง หมู่ที่ 5 ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าสะเมิง สภาพของหมู่บ้านเป็นหมู่บ้านถาวร สภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบเชิงเขามีความสูงอยู่ที่ 600-1,000 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง มีพื้นที่ป่าและพื้นที่หมู่บ้านรวม 5,600 ไร่ แยกเป็นพื้นที่หมู่บ้าน 150 ไร่ มีเอกสารสิทธิ์ คือ สทก. พื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 500 ไร่ เป็นพื้นที่ลาดเชิงเขา และค่อนข้างราบเหมาะทำการเกษตร พื้นที่ป่าอนุรักษ์ประมาณ 1,850 ไร่ พื้นที่ป่าไม้ใช้สอยประมาณ 3,100 ไร่ สภาพพื้นที่ป่าตั้งอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสะเมิง และเขตอุทยานแห่งชาติขุนขาน ลักษณะภูมิประเทศมีป่า 3 ประเภทคือ ป่าเต็งรัง

ป่าเบญจพรรณ และป่าดิบแล้ง ในปี พ.ศ. 2524 สืบเนื่องจากรัฐบาลได้มีนโยบายให้เอกสารสิทธิ์ที่ทำกิน (สทก.) ทำให้ราษฎรบางส่วนเข้าไปบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำและป่าอนุรักษ์เพิ่มมากขึ้น ทำให้นายอุดม อุทธาปา ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านทุ่งยาวและบ้านแม่ตุงตึง ซึ่งขณะนั้นยังรวมกันเป็นหมู่ที่ 5 ของตำบลแม่สาบ เป็นแกนนำราษฎรบ้านแม่ตุงตึงในการต่อสู้ คัดค้าน และให้เพิกถอนเอกสารสิทธิ์ที่ดินทำกินกับราษฎรบ้านทุ่งยาวที่อาศัยอยู่บริเวณป่าต้นน้ำ การต่อสู้เพื่อปกป้องป่าต้นน้ำในครั้งนั้น ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 มีเหตุการณ์ที่แสดงถึงการมีอุดมการณ์อย่างแรงกล้าของราษฎรบ้านแม่ตุงตึงมากมาย การต่อสู้ดังกล่าวประสบผลสำเร็จในปี พ.ศ. 2528 มีการตกลงเจรจากับเจ้าของที่ดินในกาใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่เขตอนุรักษ์ โดยผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ ตัดสินให้ปัญหายุติลงด้วยการเพิกถอนเอกสารสิทธิ์ที่ดินทำกินของราษฎรบริเวณป่าต้นน้ำ จำนวน 16 ราย เป็นพื้นที่ 270 ไร่ [1] ด้วยเหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้หมู่บ้านแม่ตุงตึงแยกตัวออกจากบ้านทุ่งยาว หมู่ 10 เป็นหมู่บ้านแม่ตุงตึง หมู่ที่ 5 ตำบลแม่สาบ มีนายอุดม อุทธาปา ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน นอกจากเหตุการณ์ต่อสู้ที่ยืดเยื้อครั้งนั้นแล้วราษฎรบ้านแม่ตุงตึง ยังได้ร่วมกันต่อสู้กับผู้ที่มีอิทธิพลในท้องถิ่นอีกหลายครั้งแต่ด้วยความกล้าหาญ และความสามัคคีแน่วแน่ในอุดมการณ์รักษาป่าของราษฎร เหตุการณ์เหล่านั้นจึงคลี่คลายผ่านพ้นไปได้ด้วยดี [1]

วันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2535 สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงเสด็จเยี่ยมราษฎร ตำบลยั้งเมิน อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ทรงมีพระราชดำริให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านต่างๆ จากกระแสพระราชดำริดังกล่าวทำให้เกิดโครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าสะเมิงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และได้ดำเนินการโดยยึดรูปแบบการรักษาป่าที่สมบูรณ์ให้คงอยู่ การฟื้นฟูสภาพป่า การจัดระเบียบชุมชนเพื่อให้คนอยู่ร่วมกับป่าไม้ ตลอดจนการดูแลราษฎรในการประกอบอาชีพในพื้นที่ โดยไม่ทำลายหรือบุกรุกพื้นที่ป่า ซึ่งโครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติมีการบูรณาการระหว่างภาครัฐและชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งภายใต้การช่วยเหลือจากโครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าสะเมิง จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2539 ชุมชนได้เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า (รสป.) จากการสนับสนุนของกองทัพอากาศที่ 3 กอ.รมน. 3. ร่วมกับสำนักงานป่าไม้เขตเชียงใหม่ โดยโครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าสะเมิงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กองอำนวยการโครงการอนุรักษ์ฯ สะเมิง ซึ่งหลังจากได้รับการอบรมแล้ว ราษฎรบ้านแม่ตุงตึงได้จัดตั้งคณะกรรมการราษฎรอาสาพิทักษ์ป่า (รสป.) ขึ้นนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา จึงถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการอนุรักษ์ป่าไม้อย่างมีรูปแบบ และแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน

ต่อมาวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2540 สมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงเสด็จเยี่ยมราษฎร ณ ป่าอนุรักษ์บ้านแม่ตุงตึง ทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้งโครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริบ้านแม่ตุงตึงขึ้น เพื่อเป็นรางวัลให้แก่ราษฎรได้มีแหล่งอาหารชุมชน มีรายได้จากการรับจ้างทำในงานในฟาร์ม พร้อมทั้งสามารถทำการเกษตร การเลี้ยงสัตว์ตามหลักวิชาการอย่างถูกต้อง สามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพได้จริงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ได้ดีขึ้น ภายใต้การสนับสนุนของหน่วยงานรัฐและเอกชน ทำให้ป่าไม้ในพื้นที่โดยรอบหมู่บ้านอุดมสมบูรณ์ เป็นป่าต้นน้ำบ้านแม่ตุงตึงมีน้ำไหลตลอดทั้งปี ราษฎรสามารถใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำสำคัญนี้ เพื่อการบริโภคคือ ประประภูษา ให้แก่ราษฎรในหมู่บ้านแม่ตุงตึง 46 ครัวเรือน และเพื่อการเกษตรพื้นที่กว่า 270 ไร่ เป็นอ่างเก็บน้ำที่มีขนาดความจุ 150,000 ลูกบาศก์เมตร ราษฎรจึงได้ใช้น้ำจากอ่างเก็บน้ำแห่งนี้ในการเกษตรการอุปโภค และบริโภค จากการที่ป่าไม้ของบ้านแม่ตุงตึงอุดมสมบูรณ์ทำให้มีน้ำไหลตลอดทั้งปี

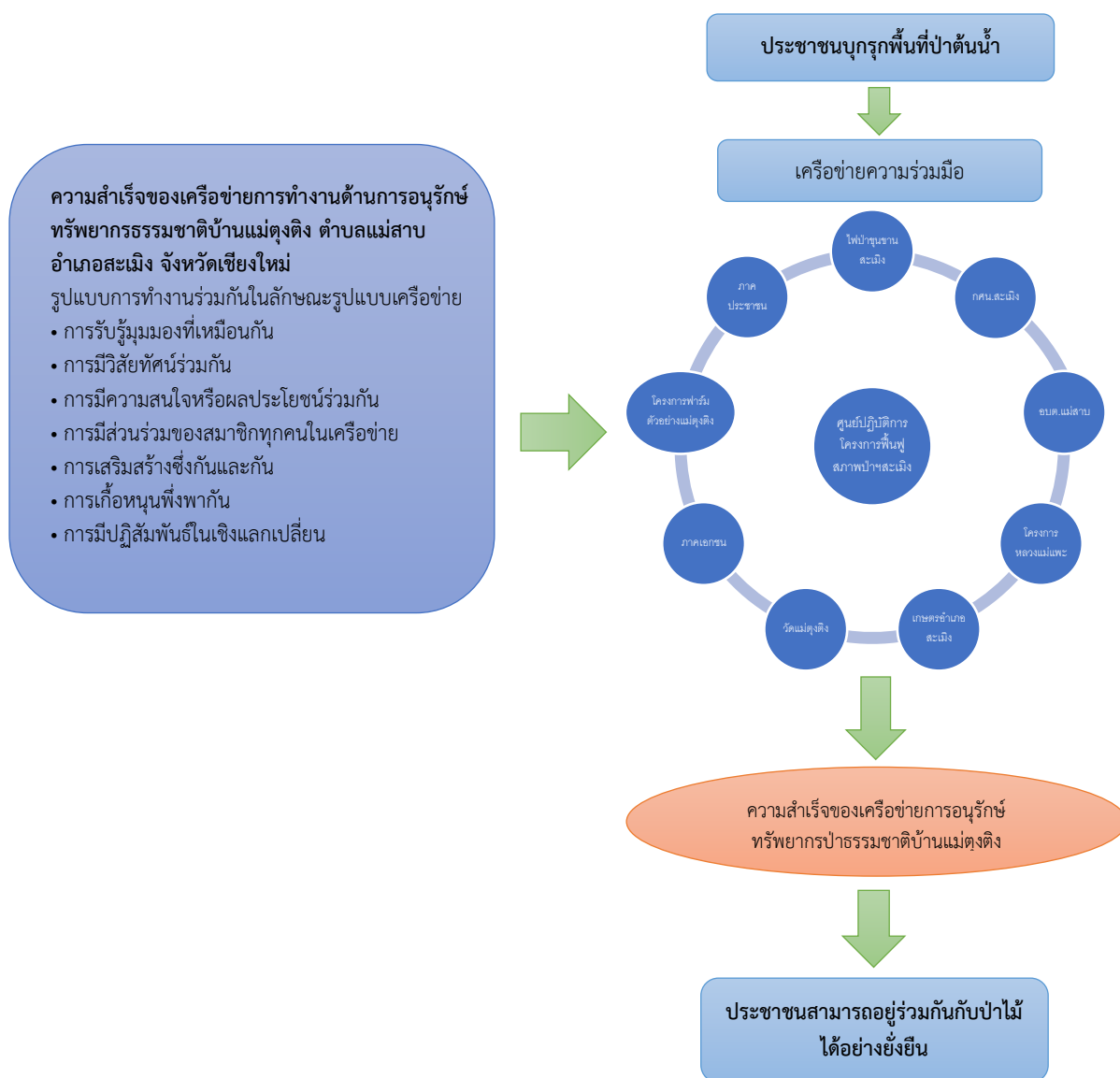
ยังส่งผลให้เกิดแหล่งอาหารและสมุนไพรที่หลากหลาย ทั้งนี้ป้าอนุรักษ์บ้านแม่ตุงตึงยังเป็นแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ และเป็นการร่วมอนุรักษ์ป่าไม้ของหน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน สถานศึกษา ตลอดจนประชาชนทั่วไปที่สนใจเกี่ยวกับระบบนิเวศ ความอุดมสมบูรณ์ของป่า การดำเนินการด้านการอนุรักษ์ และการบริหารจัดการป่าโดยชุมชน การยืนหยัดในอุดมการณ์ การต่อสู้ด้านการอนุรักษ์ป่าไม้ของราษฎรบ้านแม่ตุงตึง รวมถึงพลังของผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง หลายต่อหลายครั้งสามารถชักจูงให้ชุมชนข้างเคียงหันมาร่วมมือกันในการอนุรักษ์ป่า หลายหมู่บ้านได้นำแนวทางการต่อสู้ของหมู่บ้านแม่ตุงตึงไปเป็นแบบอย่างในการดำเนินการบริหารจัดการป่า การดูแลรักษาป่าจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ชุมชนยังมีกิจกรรมการสอดส่องดูแลป่า เผ่าระวังไม่ให้คนเข้าไปบุกรุก ตัดไม้ทำลายป่า และป้องกันไฟป่าอย่างต่อเนื่อง

จากความสำเร็จดังกล่าวข้างต้น งานวิจัยนี้จึงมีคำถามสำคัญดังนี้ 1.เครือข่ายด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของบ้านแม่ตุงตึงมีลักษณะการทำงานร่วมกันอย่างไรที่นำไปสู่ความสำเร็จ 2. มีปัญหาและอุปสรรคที่พบในระหว่างการทำงานร่วมกันของเครือข่ายด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของบ้านแม่ตุงตึงอย่างไรบ้าง และมีแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างไร จนนำไปสู่ความสำเร็จของเครือข่ายฯ ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้จะนำไปเป็นแนวทางเพื่อปรับใช้กับเครือข่ายในลักษณะเดียวกันนำไปแบบอย่างเพื่อปรับใช้ในการทำงานจนประสบความสำเร็จต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสำเร็จของการดำเนินงานของเครือข่ายมีหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชนที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของบ้านแม่ตุงตึง และการทำงานร่วมกันของหน่วยงานต่างๆ
2. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานของเครือข่ายด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของบ้านแม่ตุงตึง และแนวทางการแก้ไขปัญหา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากกรอบการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยได้ออกแบบกรอบแนวคิดเพื่อการศึกษาในความสำเร็จของเครือข่ายความร่วมมือในการทำงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ บ้านแม่ตุ้งตึง ตำบลแม่สาบ อำเภอละมิง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แนวคิดการบริหารปกครองแนวใหม่ (New Public Governance: NPG) [2] และแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service: NPS) [3], [4] เป็นแนวคิดที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ โดยใช้เครือข่ายและการเจรจาต่อรองเป็นกลไก ในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความหลากหลายของความต้องการและความสลับซับซ้อนของการดำเนินนโยบายและการให้บริการสาธารณะ ซึ่งการทำงานในรูปแบบเครือข่ายที่หลากหลายภาคส่วนเข้ามาร่วมกันทำงาน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในพื้นที่บ้านแม่ตุ้งตึง ตำบลแม่สาบ อำเภอละมิง จังหวัดเชียงใหม่

ทั้งนี้ยังได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายในการศึกษารูปแบบการทำงานร่วมกันในลักษณะเครือข่ายที่การสนับสนุนการทำงาน ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติบ้านแม่ตุงติง ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ได้จาก 1) การรับรู้มุมมองที่เหมือนกัน 2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 3) การมีความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน 4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในเครือข่าย 5) การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน 6) การเกื้อหนุนพึ่งพากัน และ 7) การมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยน [5] เพื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในการทำงานของภาคส่วนต่างๆในเครือข่ายที่มาร่วมกันทำให้ การทำงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติบ้านแม่ตุงติงประสบความสำเร็จได้ นอกจากนี้ยังได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม [6] ในการศึกษาปัจจัยที่ทำให้การทำงานร่วมกันของเครือข่ายการทำงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติบ้านแม่ตุงติง ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ประสบความสำเร็จ และศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคที่พบในการดำเนินงานของเครือข่ายการทำงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติบ้านแม่ตุงติง ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ รวมไปถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาจนนำไปสู่ความสำเร็จของเครือข่ายดังกล่าว

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (qualitative research) เป็นแนวทางในการศึกษารวบรวมข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัยที่ได้กำหนดไว้เบื้องต้น ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้กำหนดแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง โดยอ้างอิงตามแนวคิด ทฤษฎี เอกสารที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยประเด็น คำถาม 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เครือข่ายการทำงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของบ้านแม่ตุงติงที่นำไปสู่ความสำเร็จ ส่วนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคที่พบในระหว่างการทำงานร่วมกันของเครือข่ายด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของบ้านแม่ตุงติง และแนวทางแก้ไขปัญหามาถึงสู่ความสำเร็จแล้ว ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 11 ราย ประกอบด้วย 1) หัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการโครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าสะเมิงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2) หัวหน้าโครงการฟาร์มตัวอย่างบ้านแม่ตุงติง 3) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สาบ 4) ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสะเมิง 5) ปศุสัตว์อำเภอสะเมิง 6) หัวหน้าสถานีควบคุมไฟป่าขุนขาน-สะเมิง 7) หัวหน้าโครงการหลวงแม่แพะ 8) ผู้ใหญ่ อุดม อุทธาปา 9) ตัวแทนคณะกรรมการหมู่บ้านจำนวน 2 คน 10) เจ้าอาวาสวัดแม่ตุงติง ดำเนินการโดยการการวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ความสำเร็จของการดำเนินงานของเครือข่ายมีหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชนที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของบ้านแม่ตุงติง และการทำงานร่วมกันของหน่วยงานต่างๆ

ชุมชนรักป่าไม้บ้านแม่ตุงติง ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ มีราษฎรทั้งสิ้น 45 หลังคาเรือน 180 คน ประกอบการเกษตร ทำนาดำ หลังนาดำปลูกพืชเศรษฐกิจ คือ ถั่วแระ ถั่วแขก ข้าวโพดหวาน กระเทียม และอาชีพรับจ้าง รายได้เฉลี่ย 101,400 บาท/ปี/คน เป็นชุมชนดั้งเดิม แยกจากหมู่บ้านปางเดิมตั้งเป็นหมู่บ้านตามเขตการปกครอง เมื่อปี พ.ศ. 2535 มีเนื้อที่ 5,620 ไร่ แยกเป็น 1) พื้นที่

ที่ตั้งหมู่บ้าน 150 ไร่ 2) พื้นที่การเกษตร 500 ไร่ 3) พื้นที่ป่า 4,970 ไร่ ประกอบด้วย ป่าอนุรักษ์ประมาณ 1,850 ไร่ และป่าใช้สอยประมาณ 3,120 ไร่ โดยชุมชนรักษ่าป่าแม่บ้านแม่ตุงตุง มีนายอุดม อุททาปา ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ติดต่อกันหลายสมัยตั้งแต่ปีพ.ศ. 2528 เป็นชุมชนที่มีประวัติการต่อสู้ทางอุดมการณ์การรักษาป่าที่มีทั้ง ผู้นำ และชุมชนที่เข้มแข็งน่ายกย่อง ได้แก่ ในปี พ.ศ. 2524- 2528 ชุมชนได้รวมตัวกันยื่นเรื่องต่อทางราชการเพื่อคัดค้านการออกเอกสารสิทธิทำกิน (สทก) ให้แก่ราษฎรจำนวน 16 แปลง เนื้อที่ 270 ไร่ ด้วยความตระหนักว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นต้นน้ำลำธารที่สำคัญของชุมชน และในปี พ.ศ. 2539 ชุมชนได้รับการฝึกอบรมหลักสูตรราชภัฏอาสาสมัครพิทักษ์ป่า (รสทป) จึงได้มีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ป่าไม้ขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานอนุรักษ์ป่าไม้ การดำเนินงานของเครือข่ายด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของบ้านแม่ตุงตุง ภาคส่วนต่าง ๆ ที่ร่วมเครือข่ายฯ จะมีคุณลักษณะร่วมกัน ได้แก่ การรับรู้มุมมองที่เหมือนกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การมีความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในเครือข่าย การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน การเกื้อหนุนพึ่งพากัน และการมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การรับรู้มุมมองที่เหมือนกัน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า วิธีการดูแลรักษาป่าของราษฎรบ้านแม่ตุงตุงในระยะแรกนั้น ดำเนินการแบบร่วมด้วยช่วยกันไม่มีระบบแบบแผน เพียงแต่อาศัยพื้นฐานความรัก ความสามัคคีของคนในชุมชน จนกระทั่งปี พ.ศ. 2539 ชุมชนได้เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรราชภัฏอาสาสมัครพิทักษ์ป่า (รสทป.) จากการสนับสนุนของกองทัพอากาศที่ 3 กอ.รมน 3. ร่วมกับ สำนักงานป่าไม้เขตเชียงใหม่ โดยศูนย์ปฏิบัติการโครงการฯ สะเมิง กองอำนวยการโครงการอนุรักษ์ฯ สะเมิง ซึ่งหลังจากได้รับการฝึกอบรมแล้ว ราษฎรบ้านแม่ตุงตุงได้จัดตั้งคณะกรรมการราชภัฏอาสาพิทักษ์ป่า (รสทป.) ขึ้น นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา จึงถือเป็นจุดเริ่มต้นของการอนุรักษ์ป่าไม้อย่างมีรูปแบบ และแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนโดยผ่านการรับรู้มุมมองที่เหมือนกันของหน่วยงานของรัฐที่เข้ามามีส่วนร่วมในพื้นที่บ้านแม่ตุงตุง ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ภาคเอกชนที่เข้ามามีส่วนร่วม และภาคประชาชน ได้แก่ ผู้นำหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำทางศาสนา และประชาชนในพื้นที่บ้านแม่ตุงตุง ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันสนับสนุนเครือข่าย มีความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้ที่เหมือนกัน ถึงสาเหตุในการเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน

การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า หน่วยงานรัฐได้ดำเนินการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติบ้านแม่ตุงตุง ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิงอย่างจริงจังมากขึ้น สำหรับผู้นำชุมชน และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องมีบทบาทในการเป็นผู้นำในการสร้างเครือข่าย การสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินกิจกรรม โดยได้เน้นให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงภาคเอกชนที่เข้ามามีส่วนร่วม และภาคประชาชน ได้แก่ ผู้นำหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำทางศาสนา และประชาชนในพื้นที่บ้านแม่ตุงตุง ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีเป้าหมายที่จะส่งเสริมและสนับสนุนเครือข่ายอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติบ้านแม่ตุงตุง ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อช่วยกัน

ดูแลรักษาให้ทรัพยากรธรรมชาติบ้านแม่ตุงตึงคงสภาพเดิม ไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตในท้องถิ่น การประสานงานเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักระหว่างหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชน ให้มีบทบาทหน้าที่ในการปกป้อง ค้ำครอง พื้นฟูการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

การมีความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า ในปัจจุบันได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือมีบทบาทในการสนับสนุนการทำงานของเครือข่าย ทั้งในด้านของกิจกรรมดำเนินการปลูกป่า การจัดหากล้าไม้เพื่อปลูกในกิจกรรมการปลูกป่าของหมู่บ้าน กิจกรรมการดำเนินงานของกลุ่มให้เป็นที่รู้จัก ตลอดจนรณรงค์เชิญชวนให้สมาชิกตื่นตัวในการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของกลุ่มในช่วงกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมทำแนวกันไฟ ส่งเสริมกลยุทธ์ 3อ. (อิม อุ่น อุดมการณ์) จำนวน 3 หมู่บ้าน (บ้านแม่ตุงตึง, บ้านอังกาย และบ้านห้วยเต่า) ส่งเสริมงานธนาคารอาหารชุมชน และงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎร งานฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติปรับปรุงระบบนิเวศต้นน้ำ เพาะชำกล้าไม้ทำแนวกันไฟ และจัดทำฝายต้นน้ำแบบผสมผสาน ทั้งนี้ในการดำเนินกิจกรรมแต่ละโครงการก็ได้รับการสนับสนุน จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินงานของเครือข่าย และมีการบูรณาการทำงานร่วมกันในการสนับสนุนเครือข่ายอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติบ้านแม่ตุงตึง ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ มีการตอบสนองต่อความต้องการหรือมีผลประโยชน์ของหน่วยงานร่วมกัน

การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในเครือข่าย

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า การดำเนินงานมีส่วนร่วมของภาคราชการที่มาจากทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และชุมชนท้องถิ่น จะช่วยทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชนได้รับทราบความต้องการและปัญหาที่แท้จริง ลดความขัดแย้งและต่อต้าน ทั้งยังเป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้ประชาชน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในประเด็นสาธารณะ ซึ่งเป็นบทบาทที่หน่วยงานภาคราชการจะต้องดำเนินการให้เกิดขึ้น โดยเครือข่ายการทำงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติบ้านแม่ตุงตึง ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิงประสบความสำเร็จ สืบเนื่องมาจากการทำงานร่วมกันการสนับสนุนเครือข่ายการทำงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติบ้านแม่ตุงตึง ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง ด้านบุคลากร การที่ชุมชนภายในพื้นที่นั้นมีผู้นำที่ดี มีความเอาใจใส่กับภาระหน้าที่รับผิดชอบ มีจิตสาธารณะ และรับผิดชอบ คอยให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือประสานงานร่วมกัน

การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า การดำเนินงานอาศัยการแก้ปัญหาเน้นเชิงรุกและป้องกัน เพื่อลดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ ผลลัพธ์ที่เป็นเช่นนี้ได้เกี่ยวเนื่องกับเหตุผลหลายประการอันได้แก่ มีการบริหารจัดการที่ดีภายในหน่วยงาน การที่ชุมชนภายในพื้นที่นั้นมีผู้นำที่ดี มีความเอาใจใส่กับภาระหน้าที่รับผิดชอบมีจิตสาธารณะ และรับผิดชอบ คอยให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือประสานงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ การสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำและป่าชุมชน โดยผู้นำชุมชนเป็นวิทยากร

ให้ความรู้ และนำราษฎรบ้านแม่ตุงตึงเข้าร่วมกิจกรรมกับหมู่บ้านใกล้เคียง (บ้านทุ่งยาว บ้านปางเตม บ้านขุนสาบ บ้านงาแมงและบ้านจั่วเฒ่า) เป็นประจำ โดยแต่ละกลุ่มของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีบทบาทในการการทำงาน ร่วมกันการสนับสนุนเครือข่ายการทำงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติบ้านแม่ตุงตึง ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง โดยการยื่นข้อเรียกร้องในอุดมการณ์ การต่อสู้ด้านการอนุรักษ์ป่าไม้ของราษฎรบ้านแม่ตุงตึง รวมถึงพลังของผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง สามารถชักจูงใจให้ชุมชนข้างเคียงหันมาร่วมมือกันในการอนุรักษ์ป่า ตระหนักถึง ความสำคัญของการอนุรักษ์ป่าไม้ หันมาเป็นมิตร ให้ความร่วมมือในการรักษาป่าด้วยดีตลอดมา มีการแบ่ง บทบาทหน้าที่ของบุคลากรในการทำงานร่วมกันการสนับสนุนเครือข่ายการทำงานด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติบ้านแม่ตุงตึง ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง อย่างชัดเจน โดยเข้ามาบูรณาการทำงานร่วมกัน ในการสนับสนุนเครือข่ายอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติบ้านแม่ตุงตึง ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัด เชียงใหม่สามารถสร้างความเข้มแข็งให้กันและกัน

การเกื้อหนุนพึ่งพากัน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะร่วมกัน บริหารจัดการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติบ้านแม่ตุงตึง ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง ให้มีความยั่งยืน โดยการบูรณาการความรู้ตามหลักวิชาการและภูมิปัญญาท้องถิ่น การฟื้นฟูสภาพทรัพยากรธรรมชาติ ป้องกัน สอดส่องการบุกรุกทำลายหรืออื่นๆ รวมทั้งพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนที่อยู่กับป่าให้สามารถดำรงชีพตามวิถี ชุมชนหรือวิถีชีวิตดั้งเดิมและร่วมมือในการดูแลรักษาป่าไปพร้อมกันและนำไปสู่ต้นแบบและแหล่งเรียนรู้ให้ ชุมชนอื่นๆ สำหรับในภาคเอกชน มีบทบาทในการร่วมสนับสนุนงบประมาณเพื่อใช้ในการดำเนินการโครงการ ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และมีความเชื่อมโยงกันอย่างเหนียวแน่น และมีความรู้สึกที่ไม่สามารถขาดหน่วยงานใด หน่วยงานหนึ่งไปได้

การมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า ผู้นำชุมชน และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องมีการลงพื้นที่ สํารวจก่อนพร้อมทั้งสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนในพื้นที่ และนำเสนอแนวทางในด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติบ้านแม่ตุงตึง ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง การวางแผนร่วมกับชุมชน รวมไปถึงการสร้าง ความเข้าใจกับชาวบ้านในพื้นที่ รวมไปถึงการประสานงานเรื่องกำลังพลในการทำกิจกรรม โดยอาศัยผู้นำ ชุมชนทำการสำรวจ ประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่ และการนำกำลังเจ้าหน้าที่ร่วมกับฝ่ายปกครอง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการทำกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติบ้านแม่ตุงตึง ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง รวมไปถึงการสร้างเครือข่ายอนุรักษ์ป่าต้นน้ำและป่าชุมชน โดยผู้นำชุมชนเป็นวิทยากรให้ความรู้ และนำ ราษฎรบ้านแม่ตุงตึงเข้าร่วมกิจกรรมกับหมู่บ้านใกล้เคียง (บ้านทุ่งยาว บ้านปางเตม บ้านขุนสาบ บ้านงาแมง และบ้านจั่วเฒ่า) เป็นประจำ โดยดำเนินโครงการหลายด้านผ่านการทำงานในลักษณะของการบูรณาการ ทำงานร่วมกันในการสนับสนุนเครือข่ายอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติบ้านแม่ตุงตึง ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ มีการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน และเกิดการแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

วัตถุประสงค์ที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานของเครือข่ายด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของบ้านแม่ตุงติง และแนวทางการแก้ไขปัญหา

ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานของเครือข่ายด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของบ้านแม่ตุงติง และแนวทางการแก้ไขปัญหา ประกอบด้วย

1. การประสานความร่วมมือในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของบ้านแม่ตุงติง ควรมีการประสานงานในระดับกลุ่มย่อย
2. ความรู้กฎหมายที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของประชาชนในพื้นที่ยังไม่เพียงพอ ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมองค์ความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายให้กับราษฎรในพื้นที่ รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
3. ความร่วมมือของราษฎรในพื้นที่น้อย ดังนั้น หน่วยงานในพื้นที่ควรส่งเสริมร่วมมือกับหน่วยงานราชการที่เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา และมีการกำกับดูแลติดตามการทำงานอย่างต่อเนื่อง

สรุป และอภิปรายผล

ชุมชนรักป่าไม้บ้านแม่ตุงติง ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ มีราษฎรทั้งสิ้น 45 หลังคาเรือน 180 คน ประกอบการเกษตร ทำนาทำไร่ ทำสวนปลูกพืชเศรษฐกิจ คือ ถั่วแระ ถั่วแขก ข้าวโพดหวาน กระเทียม และอาชีพรับจ้าง เป็นชุมชนที่มีประวัติการต่อสู้ทางอุดมการณ์การรักษাপ่าที่มีทั้ง ผู้นำ และชุมชนที่เข้มแข็งน่ายกย่อง ด้วยความตระหนักว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นต้นน้ำลำธารที่สำคัญของชุมชน และในปี พ.ศ. 2539 ชุมชนได้รับการฝึกอบรมหลักสูตรราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า (รสทป) จึงได้มีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ป่าไม้ขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานอนุรักษ์ป่าไม้ การดำเนินงานของเครือข่ายด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของบ้านแม่ตุงติง ภาคส่วนต่างๆ ที่ร่วมเครือข่ายฯ จะมีคุณลักษณะร่วมกัน ได้แก่ 1) การรับรู้มุมมองที่เหมือนกัน หน่วยงานของรัฐที่เข้ามามีส่วนร่วมในพื้นที่บ้านแม่ตุงติง ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ภาคเอกชนที่เข้ามามีส่วนร่วม และภาคประชาชน ได้แก่ ผู้นำหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำทางศาสนา และประชาชนในพื้นที่บ้านแม่ตุงติง ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ที่เข้ามาบูรณาการทำงานร่วมกันสนับสนุนเครือข่าย มีความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้ที่เหมือนกัน ถึงสาเหตุในการเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน 2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องมีบทบาทในการเป็นผู้นำในการสร้างเครือข่าย การสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินกิจกรรม มีเป้าหมายที่จะส่งเสริมและสนับสนุนเครือข่ายอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติบ้านแม่ตุงติง ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ และสร้างความตระหนักระหว่างหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชน ให้มีบทบาทหน้าที่ในการปกป้อง ค้ำครอง พื้นฟูการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด 3) การมีความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน ในการดำเนินกิจกรรมแต่ละโครงการก็ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินงานของเครือข่าย และมีการบูรณาการทำงานร่วมกันในการสนับสนุนเครือข่ายอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติบ้านแม่ตุงติง มีการตอบสนองต่อความต้องการหรือมีผลประโยชน์ของหน่วยงานร่วมกัน 4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในเครือข่าย การดำเนินงานมีส่วนร่วมของภาคราชการที่มาจากทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และชุมชนท้องถิ่น จะช่วยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชนได้รับทราบความต้องการและปัญหาที่แท้จริง

ลดความขัดแย้งและต่อต้าน ทั้งยังเป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้ประชาชน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในประเด็นสาธารณะ 5) การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน การที่ชุมชนภายในพื้นที่นั้นมีผู้นำที่ดี มีความเอาใจใส่กับภาระหน้าที่รับผิดชอบมีจิตสาธารณะ และรับผิดชอบ คอยให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือประสานงาน ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ของบุคลากรในการทำงานร่วมกันการสนับสนุนเครือข่ายการทำงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติบ้านแม่ตุงตุง โดยเข้ามาบูรณาการทำงานร่วมกันในการสนับสนุนเครือข่ายอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติบ้านแม่ตุง ให้สามารถสร้างความเข้มแข็งให้กันและกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะมาศ ทวีพมวงศา [7] ทำการศึกษาเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคของการสร้างเครือข่ายของการปกครองส่วนท้องถิ่นในการร่วมอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาห้วยตองเวด อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันเป็นอันดับแรก ความไว้วางใจจะนำมาสู่การทำงานร่วมกัน เริ่มตั้งแต่การวางแผนงาน การกำหนดวัตถุประสงค์ การสร้างข้อตกลงร่วมกัน ทำให้การจัดทำโครงการจะมีความสอดคล้องกันและเป็นระบบมากขึ้น นอกจากนี้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องมอบหมายภารกิจด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้กับส่วนงานหรือบุคลากรให้ชัดเจน รวมทั้งส่งเสริมให้บุคลากรเหล่านั้นมีความเชี่ยวชาญในเรื่องของการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม และมีเจ้าภาพในการจัดการกับปัญหาดังกล่าว อีกทั้งมีการจัดการด้านงบประมาณในการจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อมร่วมกัน 6) การเกื้อหนุนพึ่งพากัน มีการบูรณาการความรู้ตามหลักวิชาการและภูมิปัญญาท้องถิ่น การฟื้นฟูสภาพทรัพยากรธรรมชาติ ปกป้อง สอดส่องการบุกรุกทำลายหรืออื่นๆ รวมทั้งพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนที่อยู่กับป่าให้สามารถดำรงชีพตามวิถีชุมชนหรือวิถีชีวิตดั้งเดิมและร่วมมือในการดูแลรักษาป่าไปพร้อมกันและนำไปสู่ต้นแบบและแหล่งเรียนรู้ให้ชุมชนอื่นๆ สำหรับในภาคเอกชน มีบทบาทในการร่วมสนับสนุนงบประมาณเพื่อใช้ในการดำเนินการโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และมีความเชื่อมโยงกันอย่างเหนียวแน่น และมีความรู้สึกว่าจะไม่สามารถขาดหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งไปได้ 6) การมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยน การดำเนินโครงการหลายด้านผ่านการทำงานในลักษณะของการบูรณาการทำงานร่วมกันในการสนับสนุนเครือข่ายอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติบ้านแม่ตุงตุง ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ มีการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน และเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรสิทธิ์ เจริญศิลป์ [8] ทำการศึกษาเรื่อง การสร้างเครือข่ายชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการสร้างเครือข่ายชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนแรก การสร้างตัวผู้นำ ขั้นตอนถัดมา คือ การสร้างจิตสำนึกในการมีอยู่ของเครือข่าย และขั้นตอนสุดท้าย การแสวงหาสมาชิกของเครือข่าย ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการสร้างเครือข่ายชุมชนนั้น ประกอบไปด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยแรก การสนับสนุนจากกลุ่มองค์กรไม่แสวงผลกำไร ปัจจัยที่สอง ทุนทางสังคมของผู้คนในชุมชนที่มีความเหนียวแน่น, ปัจจัยที่สาม นโยบายการสร้างเขื่อนที่ได้รับจากผลักดันจากทุกๆ รัฐบาลและปัจจัยสุดท้าย กระแสสิ่งแวดล้อมที่ได้รับความสนใจจากผู้คนในสังคม

สำหรับปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานของเครือข่ายด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของบ้านแม่ตุงตุง และแนวทางการแก้ไขปัญหา ประกอบด้วย 1) การประสานความร่วมมือในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของบ้านแม่ตุงตุง ควรมีการประสานงานในระดับกลุ่มย่อย 2) ความรู้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของประชาชนในพื้นที่ยังไม่เพียงพอ ดังนั้น ควรมีการส่งเสริม

องค์ความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายให้กับราษฎรในพื้นที่ รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3) หน่วยงานบางหน่วยงานไม่ได้เข้ามามีบทบาทอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับราษฎรบางส่วนไม่มีเวลาในการทำกิจกรรมของเครือข่าย เนื่องจากให้ความสนใจในการทำเกษตรมากขึ้น ดังนั้น หน่วยงานในพื้นที่ควรส่งเสริมและสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานราชการที่เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา และมีการกำกับดูแลติดตามการดำเนินงานของเครือข่ายที่ประสบความสำเร็จให้มีความต่อเนื่อง

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการศึกษาและสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีโดยความกรุณาของอาจารย์ที่ปรึกษาผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไกรวุฒิ ใจคำปัน อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้แนวทางการความรู้ คำแนะนำ และข้อชี้แนะต่างๆ ตลอดจนกรุณาตรวจงานประเด็นสำคัญๆ ขอขอบพระคุณท่านผู้ให้ข้อมูลทุกท่านในขั้นตอนการสัมภาษณ์เชิงลึกและการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือสละเวลาตอบข้อคำถามให้ข้อมูลความเห็นและคำแนะนำที่มีประโยชน์อย่างมากต่อการวิจัย งานวิจัยครั้งนี้จะไม่สามารถสำเร็จสมบูรณ์ได้หากปราศจากความร่วมมือจากทุกท่าน ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

- [1] อุดม อุทปา. (2566). สัมภาษณ์ส่วนบุคคล วันที่ 5 สิงหาคม 2566.
- [2] ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา. (2551). *แนวความคิดและทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์*. ธนุขพรินติ้ง.
- [3] Denhardt and Denhardt. (2007). *The New Public Service: Serving, Not Steering, Expanded Edition*. M.E. Sharpe, Inc.
- [4] อัมพร อารงลักษณ์. (2552). *การคุกคามทางเพศในโรงเรียนมัธยมศึกษา*. รายงานวิจัย. [ม.ป.พ.].
- [5] เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). *การจัดการเครือข่าย : กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา*. ซัคเซส มีเดีย.
- [6] อรทัย ก๊กผล. (2556). *การบริหารปกครองสาธารณะ : การบริหารรัฐกิจในศตวรรษที่ 21* (พิมพ์ครั้งที่ 2). โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศูนย์รังสิต.
- [7] ปิยะมาศ ทับมงคล. (2561). ปัญหาและอุปสรรคของการสร้างเครือข่ายของการปกครองส่วนท้องถิ่นในการร่วมอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาห้วยตองแหวด อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดลพบุรี. *วารสารปกครองการเมือง*, 7(2), 502-541.
- [8] วรสิทธิ์ เจริญศิลป์. (2559). *การสร้างเครือข่ายชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่* (วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.